

Třídící znak							
1	0	2	0	2	5	1	0

OPATŘENÍ
ČESKÉ NÁRODNÍ BANKY
Č. 2 ZE DNE 3. ČERVENCE 2002

**O KAPITÁLOVÉ PŘIMĚŘENOSTI BANK A
DALŠÍCH PRAVIDLECH OBEZŘETNÉHO PODNIKÁNÍ
NA INDIVIDUÁLNÍM ZÁKLADĚ**

Česká národní banka podle § 12 odst. 3, § 13, § 14 a § 15 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění zákona č. 126/2002 Sb., a § 24 zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění zákona č. 127/2002 Sb., stanoví

ČÁST PRVNÍ

ÚVODNÍ USTANOVENÍ

§ 1

Předmět úpravy

(1) Tímto opatřením se stanoví pravidla obezřetného podnikání banky na individuálním základě, kterými se pro účely tohoto opatření rozumí

- a) limit kapitálové přiměřenosti banky na individuálním základě (dále jen „limit kapitálové přiměřenosti“) (§ 3 odst. 2),
- b) pravidla úvěrové angažovanosti na individuálním základě, kterými se rozumějí limity čisté angažovanosti bankovního portfolia banky (§ 4),
- c) omezení a podmínky pro nezajištěné devizové pozice, kterými se rozumějí limity pro měnové pozice banky (§ 5),

a vymezuje se pojem kapitál banky na individuálním základě (dále jen „kapitál“) (§ 3 odst. 1).

(2) Banky postupují pro účely tohoto opatření podle vyhlášky České národní banky č. 333/2002 Sb., kterou se stanoví pravidla obezřetného podnikání ovládajících osob na konsolidovaném základě (dále jen „vyhláška“), pokud dále není stanoveno jinak, s tím, že se vychází z rozvahy sestavené na individuálním základě. Ustanovení § 1, § 3 až § 7, § 8 odst. 4 až 6, § 9 odst. 1, § 22, § 70 odst. 3, § 73 odst. 6, § 76 a § 77 a příloha č. 1 vyhlášky se nepoužije. Termín 30. června běžného roku v § 74 odst. 4 vyhlášky se nahrazuje termínem 30. dubna běžného roku. Podklady potřebné pro posouzení záměru používat vlastní model pro stanovení kapitálových požadavků podle § 62 vyhlášky jsou vymezeny v příloze tohoto opatření.

(3) Pobočky zahraničních bank postupují podle § 5 odst. 2 tohoto opatření s tím, že vycházejí z rozvahy sestavené za danou pobočku. Pro účely oceňování nástrojů a pozic a rozdělení nástrojů do obchodního a bankovního portfolia pobočky postupují podle § 2 tohoto opatření a podle § 9 odst. 2 až 8, § 10 a 11 vyhlášky. Dále postupují podle § 72 a § 73 odst. 1, 3 a 4 vyhlášky.

ČÁST DRUHÁ

**PRAVIDLA OBEZŘETNÉHO PODNIKÁNÍ BANKY
NA INDIVIDUÁLNÍM ZÁKLADĚ**

§ 2

Banka člení všechny nástroje zachycené v účetnictví, popřípadě také v jiné prokazatelné evidenci, do obchodního portfolia nebo do bankovního portfolia v souladu se strategií schválenou statutárním orgánem banky při dodržení ustanovení § 9 odst. 2 až 8 vyhlášky. Banka zachycuje všechny nástroje podle postupů účtování¹⁾. Nástroje, pro něž nejsou postupy účtování¹⁾ stanoveny, a finanční leasing se zachycují podle mezinárodních účetních standardů.

§ 3

Limit kapitálové přiměřenosti banky

(1) Kapitálem banky se rozumí kapitál podle § 12 odst. 5 vyhlášky odvozený z rozvahy banky sestavené na individuálním základě. Ustanovení § 12 odst. 1 písm. g) a l) vyhlášky se nepoužijí.

(2) Kapitálová přiměřenost banky musí dosahovat alespoň 8 %.

§ 4

Limity čisté angažovanosti bankovního portfolia banky

(1) Čistá angažovanost bankovního portfolia banky vůči jedné osobě nebo jedné ekonomicky spjaté skupině osob s výjimkou osob uvedených v odstavci 2 nesmí přesáhnout 25 % kapitálu banky podle § 3 odst. 1 sníženého o využitý tier 3.

(2) Čistá angažovanost bankovního portfolia banky nesmí přesáhnout 20 % kapitálu banky podle § 3 odst. 1 sníženého o využitý tier 3 podle § 12 odst. 11 vyhlášky vůči

- a) osobě, která má k bance zvláštní vztah,²⁾
- b) ekonomicky spjaté skupině osob, v níž alespoň jedna osoba je osobou se zvláštním vztahem k bance,
- c) ekonomicky spjaté skupině osob, přičemž alespoň na jedné osobě má kvalifikovanou účast,³⁾ osoba se zvláštním vztahem k bance,
- d) právnické osobě, ve které má banka kvalifikovanou účast, nebo
- e) ekonomicky spjaté skupině osob, v níž alespoň jedna osoba je osobou, ve které má banka kvalifikovanou účast.

¹⁾ Opatření Ministerstva financí ČR č.j.: 282/73390/2001 ze dne 15. listopadu 2001, kterým se stanoví účtová osnova a postupy účtování pro banky a některé finanční instituce.

²⁾ § 19 odst. 1 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění zákona č. 126/2002 Sb.

³⁾ § 17a zákona č. 21/1992 Sb.

(3) Úhrn čistých angažovaností bankovního portfolia vůči osobám nebo ekonomicky spjatým skupinám osob podle odstavce 1 a 2, vůči nimž čistá angažovanost dosahuje 10 a více procent kapitálu podle § 3 odst. 1 sníženého o využitý tier 3, nesmí přesáhnout 800 % kapitálu banky podle § 3 odst. 1 sníženého o využitý tier 3. Pokud je osoba zařazena ve více ekonomicky spjatých skupinách osob, s výjimkou případů, kdy je angažovanost rozdělena na poloviny, se pro účely tohoto limitu čistá angažovanost bankovního portfolia vůči této osobě zahrne pouze do jedné ekonomicky spjaté skupiny. Pro účely sledování limitu 800 % se potom zahrnuje i čistá angažovanost bankovního portfolia vůči ekonomicky spjaté skupině, jejíž objem klesl pod 10 % kapitálu banky podle § 3 odst. 1 sníženého o využitý tier 3.

(4) Limitům čisté angažovanosti bankovního portfolia banky nepodléhá angažovanost vůči

- a) centrálním vládám států zóny A,
- b) centrálním bankám států zóny A,
- c) centrálním vládám států zóny B, pokud příslušné pohledávky jsou denominovány a financovány v národní měně subjektu a nedošlo k restrukturalizaci suverénního dluhu daného státu,
- d) centrálním bankám států zóny B, pokud příslušné pohledávky jsou denominovány a spláceny v národní měně subjektu a nedošlo k restrukturalizaci suverénního dluhu daného státu,
- e) Evropským společenstvím.

§ 5

Limity pro měnové pozice banky

(1) Banka je povinna dodržovat následující limity

- a) absolutní hodnota čisté měnové pozice v každé cizí měně nesmí přesáhnout 15 % kapitálu banky podle § 3 odst. 1,
- b) absolutní hodnota čisté měnové pozice v Kč nesmí přesáhnout 15 % kapitálu banky podle § 3 odst. 1,
- c) celková měnová pozice nesmí přesáhnout 20 % kapitálu banky podle § 3 odst. 1.

(2) Pobočka zahraniční banky sleduje měnové pozice v souladu s § 42 vyhlášky při dodržení ustanovení § 41 vyhlášky. Limity uvedené v odstavci 1 se na ni nevztahují.

§ 6

Zrušovací ustanovení

Zrušuje se

1. opatření České národní banky č. 3 ze dne 28. června 1999 o kapitálové přiměřenosti bank zahrnující úvěrové a tržní riziko,
2. opatření České národní banky č. 5 ze dne 7. září 2000, kterým se mění opatření České národní banky č. 3 ze dne 28. června 1999 o kapitálové přiměřenosti bank zahrnující úvěrové a tržní riziko.

§ 7

Účinnost

Toto opatření nabývá účinnosti dne 1. ledna 2003.

Guvernér
doc. Ing. Tůma, CSc. v.r.

Příloha

Odpovědný zaměstnanec:
Prof. Ing. J. Jílek, CSc., tel. 2441 3017
Ing. J. Bauerová, tel. 2441 3365
Mgr. D. Zeman, tel. 2441 3895
Mgr. T. Rýdl, tel.

Podklady pro posouzení záměru používat vlastní model banky pro stanovení kapitálových požadavků

Záměr používat vlastní model banky pro výpočet kapitálových požadavků podle § 62 až § 69 vyhlášky je třeba doložit České národní bance dále uvedenými podklady potřebnými pro posouzení tohoto záměru. Banka těmito podklady prokáže, že jsou dodržovány požadavky podle § 62 až § 69 vyhlášky.

I. Oznámení záměru banky používat vlastní model

- a) Oznámení má písemnou formu a je napsáno v českém jazyce.
- b) V oznámení jsou jasně vymezeny kapitálové požadavky, které má banka v úmyslu stanovovat s využitím vlastního modelu.
- c) Pokud banka má v úmyslu použít vlastní model mateřské společnosti, které je ovládající osobu banky, v žádosti musí být kromě její obchodní firmy a sídla také uvedeno, zda byl předmětný vlastní model prověřen příslušným orgánem dohledu. V případě, že prověřen byl, uvede se jméno příslušného orgánu dohledu a stanovisko tohoto orgánu včetně ověřeného překladu do českého jazyka.
- d) Oznámení obsahuje jméno minimálně jedné kontaktní osoby. Pokud je kontaktních osob více, uvede se oblast, za kterou jsou odpovědné.

II. Podklady potřebné pro posouzení modelu

Podklady musí umožňovat České národní bance prověřit splnění kritérií podle hlavy XI vyhlášky. Pokud předložené dokumenty neumožňují provést vyhodnocení vlastního modelu nebo umožní provést jeho vyhodnocení jen z části, je třeba na žádost České národní banky předložit dodatečné podklady.

- a) Podklady jsou předkládány v českém jazyce. Pokud jsou dokumenty sepsány v anglickém jazyce, lze po dohodě s Českou národní bankou upustit od jejich překladu do českého jazyka. Součástí předkládaných dokumentů je jejich seznam, aby tak byla zajištěna přehlednost dokumentace.
- b) Textové dokumenty mohou být předloženy v tištěné nebo elektronické formě. V případě číselných údajů (databáze, tabulky apod.) bude vyžadováno předložení informací v elektronické podobě. Použitý formát dat je třeba předem dohodnout s Českou národní bankou, např. telefonicky.
- c) Všechna kvantitativní data jsou vyjádřena jednotně v české koruně nebo euro. Pokud není dále uvedeno jinak, jsou tato data předkládána v porovnatelné časové řadě za posledních 6 měsíců s uvedením denních údajů.

1. Obchodní aktivity, riziková pozice banky, nástroje

Pro účely posouzení dodržení stanovených podmínek a kritérií banka:

- a) předloží aktuální a úplný přehled veškerých svých aktivit vztahujících se k obchodnímu portfoliu, obchodní cíle a strategie v jednotlivých skupinách produktů

obchodního portfolia a dále přehled významných změn týkajících se těchto obchodních aktivit za období posledních 24 měsíců před datem podání žádosti a přehled připravovaných změn (pro období 12 měsíců po předložení žádosti). Banka dále poskytne písemnou strategii v oblasti řízení rizik obchodního portfolia;

- b) uvede popis, tj. základní ekonomické charakteristiky takových podkladových nástrojů, které nemají obecně standardizované charakteristiky, tj. nejsou nástroji „plain vanilla“;
- c) vysvětlí, jakým způsobem a v jakém rozsahu budou rizika spojená s jednotlivými kategoriemi finančních nástrojů, např. úrokové nebo měnové riziko spojené s opcemi na akcie, zahrnována do propočtu rizikové hodnoty metodou VaR (value-at-risk).

2. Organizační oddělení

Banka prokáže, že vytvoření, udržování, ověřování, dokumentování a další vývoj vlastního modelu, denní propočet hodnoty v riziku (VaR), stejně tak jako stresové a zpětné testování vykonává příslušný útvar v rámci banky, který je organizačně nezávislý na útvaru obchodování. Předložená dokumentace obsahuje:

- a) aktuální organizační řád (případně pracovní náplň jednotlivých útvarů banky) a organizační schéma (včetně útvarů v zahraničí) včetně jmen osob ve vedení banky a osob, jejichž činnost se vztahuje k obchodování, vypořádání obchodů a řízení rizik (včetně útvarů informačních technologií a vnitřního auditu a kontroly),
- b) popis rozdělení odpovědnosti mezi jednotkami zabývajícími se obchodními aktivitami,
- c) seznam odpovědných osob v příslušných útvarech, jejichž činnost se vztahuje k obchodování a řízení rizik,
- d) všechny další relevantní vnitřní předpisy banky.

3. Informační toky

Banka prokáže, že její útvar odpovědný za řízení rizik má k dispozici přesné a úplné informace o tržním riziku podstupovaném bankou a informuje o něm vedoucí pracovníky banky. Podklady obsahují:

- a) seznam autorů a dalších osob podílejících se na přípravě zpráv o rozsahu bankou podstupovaného rizika s uvedením periodicity a času, kdy je zpráva k dispozici, a s uvedením, komu je zpráva určena,
- b) příklady všech relevantních zpráv o rozsahu podstupovaného rizika bankou, které se vztahují ke stejnému datu,
- c) všechny další relevantní vnitřní předpisy banky.

4. Oceňovací modely

Banka prokáže, že finanční nástroje jsou oceňovány konzistentně a v souladu s podmínkami trhu. Pro každý oceňovací model je třeba, aby dokumenty zahrnovaly následující informace:

- a) vzorec pro výpočet hodnoty nástroje včetně uvedení vysvětlivek matematických symbolů, dále vypracovaný příklad, který názorně demonstruje propočet,
- b) informaci o tom, z jakého metodického základu model vychází, např. je uveden název příslušné odborné publikace. V případě úprav standardního vzorce je součástí i jejich popis. Pokud by byl model vyvinut interně bankou, je třeba uvést jeho matematické odvození a praktický příklad;
- c) zdroj, ze kterého jsou získávány hodnoty parametrů používaných při praktickém propočtu. Pokud jsou vkládané parametry výsledkem propočtů provedených

modelem, např. odhad časové struktury úrokových sazeb u výnosových křivek nebo odhad struktury implikovaných volatilit, součástí podkladů je vzorec včetně uvedení vysvětlivek matematických symbolů;

d) názor banky na přednosti a nedostatky modelu.

5. Rizikové faktory, agregace rizikových pozic

Banka prokáže, že rizikové faktory determinující reálnou hodnotu nástrojů, např. úrokové míry pro jednotlivé časové segmenty, akciové indexy nebo měnové kurzy, a agregace pozic odpovídají portfoliu a jeho riziku, tj. že při využívání tolerovatelných zjednodušení je rozhodující tržní riziko obchodovaných instrumentů adekvátně zohledněno prostřednictvím těchto faktorů. Podklady banky obsahují:

- a) seznam rizikových faktorů, se kterými pracuje model,
- b) popis postupu používaného pro rozklad nástrojů a následnou agregaci (stripping, mapping) s uvedením používaných matematických symbolů. Pokud je pro určitý nástroj používán postup agregace založený na rozdílném metodologickém základu, je třeba vysvětlit důvod pro tento postup;
- c) popis postupu agregace pozic při chybějících vstupních parametrech nebo v případě, že data nejsou vzájemně srovnatelná,
- d) přednosti a nedostatky vybraných rizikových faktorů a postupů agregace podle názoru banky, zvláště:
 - seznam rizik, která nejsou uspokojivě podchycena rizikovými faktory, např. „volatility smile“ (závislost implikované volatility na realizační ceně v případě opcí), nebo nedostatečná vypovídací hodnota ocenění nástrojů v případě nelikvidního trhu („valuation uncertainty“),
 - seznam nástrojů nebo jejich kategorií, u kterých nejsou zvláštní rizika pokryta dostatečně nebo vůbec.

6. Stochastický model

Podklady musí obsahovat popis:

- a) základní struktury modelu, tj. typ modelu - metoda variancí a kovariancí, historické simulace, simulace Monte Carlo,
- b) parametrů, které budou odhadovány,
- c) používaných odhadů včetně vysvětlivek používaných matematických symbolů. Zvláště je třeba se zaměřit na rozlišení náhodných veličin, realizací náhodných veličin, parametrů a na rozlišení absolutních a relativních, diskrétních (procentních) a spojitých změn náhodných veličin;
- d) postupů používaných pro agregování individuálních rizikových hodnot stanovených metodou VaR, např. sčítání,
- e) postupů v případě, že chybí vstupní data nebo data nejsou vzájemně srovnatelná,
- f) postupů v případě nástrojů s nelikvidním trhem, např. nedostatek dat, pokud se týká implikovaných volatilit OTC opcí,
- g) postupu používaného pro trvalé vyhodnocování adekvátnosti stochastických metod, zvláště obezřetnostní opatření k zajištění sledování významně zvýšené volatility v těch oblastech rizika, ve kterých má banka významné pozice,
- h) postupů v případě odlehlých pozorování,
- i) názor banky na přednosti a nedostatky stochastického modelu.

7. Zpětné testování

Banka prokáže způsob zpětného testování. Podklady obsahují:

- a) popis základního postupu propočtu změny reálné hodnoty portfolia (zisků/ztrát z obchodování), včetně vysvětlení, jakým způsobem jsou zahrnuty pozice a poplatky v rámci dne (intraday trading) ve výsledcích obchodování;
- b) jednotlivé denní změny reálné hodnoty portfolia propočtené během období zpětného testování (minimálně za jeden rok),
- c) specifikace doby držení, ze které vychází stanovení rizikové hodnoty (VaR),
- d) jednotlivé denní rizikové hodnoty (VaR) propočtené během období zpětného testování (minimálně za jeden rok). Zvýšení nebo snížení, která byla promítnuta do hodnot rizikových hodnot (VaR) propočtených modelem, je třeba uvést zvlášť a vysvětlit, např. zvýšení propočtené rizikové hodnoty o součin nominální hodnoty a konverzního faktoru (add-on) pro gamma riziko vznikající v případě krátkých pozic v opcích;
- e) výsledky zkoumání příčin případů převýšení, tj. např. případy, kdy změny reálných hodnot portfolia byly vyšší než propočtené rizikové hodnoty (VaR) nebo případy, kdy došlo k akumulaci výjimek do určitého období,
- f) výsledky zpětného testování na nižších úrovních agregací, pokud jsou taková testování prováděna, např. vztahující se k části portfolia nebo k vybrané skupině rizikových faktorů.

Předložení výsledků zpětného testování v tištěné nebo i elektronické podobě včetně formátu souboru je třeba předem dohodnout s Českou národní bankou, např. telefonicky.

8. Systém limitů

Banka prokáže, že limity vztahující se k tržnímu riziku jsou stanoveny s využitím metody VaR a že tyto limity byly prověřeny z hlediska výsledků stresového testování. Podklady obsahují:

- a) strukturu limitů vztahujících se k tržnímu riziku,
- b) popis postupů pro stanovení a monitorování limitů včetně autorizování překročení limitů,
- c) přesné vymezení autorizace překročení limitů,
- d) postup při neautorizovaném překročení limitů,
- e) rozsah využití limitů,
- f) všechny další relevantní vnitřní předpisy banky.

9. Stresové testování

Banka doloží, že provádí průběžně a s ohledem na portfolio odpovídající stresové testování na základě předpokládaných stresových scénářů, jehož výsledky jsou porovnávány se zvoleným základem. Podklady obsahují:

- a) popis metodiky, rozsah a frekvenci testů,
- b) popis postupu, kterým jsou stanovovány předpoklady pro stresové scénáře,
- c) veličiny, vůči kterým je poměřována velikost akceptovatelné ztráty v případě krizové situace, např. plánovaný zisk nebo kapitál,
- d) zprávu o výsledcích posledního stresového testování,
- e) klady a zápory takto prováděného stresového testování podle názoru banky,
- f) všechny další relevantní vnitřní předpisy banky.

10. Informační systémy

Dokumentace obsahuje následující informace:

10. 1. Zaznamenávání transakcí a pozic

- a) seznam software (včetně jeho výrobce, názvu a čísla verze) používaného v útvarech obchodování a vypořádání obchodů za účelem zaznamenání operací a pozic. Seznam je případně doplněn o specifikaci nástrojů, resp. druhy operací, pro které je daný software používán;
- b) schéma znázorňující tok dat při zaznamenávání operací a pozic, ve kterém je specifikován způsob předávání (manuálně vkládaná data, předávání souborů včetně specifikace možností manuálních zásahů), a kontrolu prováděnou na rozhraní systémů (porovnávání, kontrola věrohodnosti). Schéma zahrnuje tok dat v následujících oblastech a popisuje rozdíly (jaké operace jsou zaznamenávány, jakým způsobem, např. po provedení jakých testů, v jakých databázích):
zaznamenávání operací a pozic pro účely obchodování,
zaznamenávání operací a pozic pro účely řízení rizika,
zaznamenávání operací a pozic pro účely účetnictví;

10. 2. Oceňovací modely a agregace rizikových pozic

- c) seznam informačních systémů, včetně jejich výrobců, názvů a čísel verzí, používaných v útvarech obchodování a řízení rizik pro účely oceňování a agregace pozic,
- d) schéma toku dat od zaznamenání pozic až ke změně hodnoty portfolia propočtené za použití oceňovacích modelů,
- e) detailní vysvětlení vztahu mezi modely a různými instrumenty, pokud je pro oceňování skupiny finančních nástrojů používáno paralelně několik rozdílných oceňovacích modelů, např. i s využitím dalšího rozdělení na skupiny nástrojů. Explicitně je třeba vyjádřit, zda jsou užívány rozdílné oceňovací modely pro individuální finanční nástroje pro účely obchodování a pro účely kontroly rizika;

10. 3. Stochastický model

- f) popis metod využívaných bankou pro výběr zdrojů dat, názor banky na klady a zápory používaných dat,
- g) seznam zdrojů dat specifikujících z jakých zdrojů jsou jednotlivé soubory dat přebírány,
- h) schéma toku dat z různých zdrojů tržních dat do informačních systémů využívaných bankou, popis metod transferu a kontroly prováděné bankou,

10. 4. Výsledky výpočtů

- i) schéma toku dat výsledných výpočtů rizikové hodnoty (VaR),
- j) popis postupů, jakými jsou výpočty VaR využívány pro:
 - kontrolu limitů vztahujících se k rizikové hodnotě (VaR),
 - stanovení kapitálových požadavků pro účely bankovního dohledu,
 - zpětné testování,

10.5. Obecné informace

- k) celkový přehled ukazující tok dat od zaznamenávání operací, ocenění, vložení údajů z modelu oceňování a postupů agregace rizikových pozic až k výsledným výpočtům provedeným vlastním modelem včetně specifikace termínů, ve kterých je tok dat uzavřen, aby mohla být data využívána pro obchodování,

- l) názor banky na přednosti a nedostatky informačního systému využívaného pro vlastní model banky.

11. Vnitřní audit

Banka prokáže, že je prováděn vnitřní audit procesů a postupů spojených s používáním vlastního modelu. Podklady musí zahrnovat:

- a) počet, délku trvání a rozsah prověrek vnitřního auditu v oblastech týkajících se vlastního modelu banky nebo systému řízení rizik banky,
- b) kompletní zprávy ze všech výše uvedených prověrek vnitřního auditu,
- c) aktuální plán činnosti útvaru vnitřního auditu s detailním rozpracováním plánovaných akcí v oblasti vlastního modelu banky nebo v systému řízení rizik banky,
- d) seznam osob útvaru vnitřního auditu pověřených prováděním příslušných auditů.